

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.11.21.
COM(2011) 782 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

Az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozása

(EGT-vonatkozású szöveg)

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozása

(EGT-vonatkozású szöveg)

1. HATÁLY

Az EU nyugati határát alkotó Atlanti-óceán a világ óceánjai közül a második legnagyobb. Ez a közlemény az Európai Unió (EU) Tanácsa¹ és az Európai Parlament² egyik kérésére reagál. Következetes és kiegyensúlyozott megközelítésre tesz javaslatot, amely összhangban van az EU 2020 stratégiával³, valamint annak a területi kohéziót elősegítő és a nemzetközi vonatkozásokat figyelembe vevő kiemelt kezdeményezéseivel.

Míg a javasolt megközelítés túlnyomórészt arra összpontosít, hogy az atlanti part mentén élő és dolgozó közösségeket segítse az új gazdasági realitások kezelésében, elismeri azt is, hogy az EU osztozik a világ óceánjaival való felelős gazdálkodásért viselt felelősségben. Széles értelemben véve a stratégia az atlanti partvonallal⁴ rendelkező öt uniós tagállam – Franciaország, Írország, Portugália, Spanyolország és az Egyesült Királyság⁵ – tengerpartjára, parti vizeire és joghatósága alá tartozó vizeire, valamint az amerikai kontinens felé nyugatra, Afrika és az Indiai-óceán felé keletre, valamint dél felé az Antarktiszt körülvevő óceán és észak felé a Jeges-tenger⁶ nemzetközi vizeire terjed ki. Az EU ezen öt tagállamát érintő nemzeti és helyi szintű fellépéseken túlmenően az EU e területet használó más tagállamainak és azoknak a nemzetközi partnereknek a kötelezettségvállalása is szükséges, amelyek vizei szomszédosak ezzel a térséggel. Izland európai uniós csatlakozásának következményeit is figyelembe kell venni.

A javasolt fellépések mindegyike a meglévő programok keretében kerül finanszírozásra, és nem jár pótlólagos költségvetési vonzattal az EU számára.

¹ A Tanács 2010. június 14-i következtetései az integrált tengerpolitikáról

² Az Európai Parlament 2011. március 9-i állásfoglalása az atlanti régióra vonatkozó európai stratégiáról (B7-0165/2011).

³ COM(2010) 2020.

⁴ Az Északi-tenger partjait és vizeit érintő, a fentiektől némileg eltérő kihívásokat ebben a dokumentumban nem mérlegeljük. Még nem született döntés arról, hogy az Északi-tengerre külön stratégia kerüljön-e kidolgozásra.

⁵ Beleértve az Azori-szigeteket, a Kanári-szigeteket, Francia-Guyana, Guadeloupe, Madeira, Martinique, Saint-Barthélemy és Saint-Martin által alkotott legkülső régióikat is.

⁶ Az EU külön megközelítést dolgozott ki az északi-sarkvidékre vonatkozóan, lásd COM(2008) 763

2. KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Az Atlanti-óceán térségét érintő kihívások és lehetőségek öt témakörbe csoportosíthatók. Ezek ugyanakkor nem alkotnak különálló halmazokat. Egy adott témakörben hozott intézkedések hozzájárulhatnak egy másik témakör célkitűzéseinek teljesüléséhez. Valamennyi intézkedés hozzájárul a fenntartható munkahelyek és növekedés megteremtésének elsőrendű célkitűzéséhez.

2.1. Az ökoszisztéma-alapú szemlélet megvalósítása

Az atlanti-térségben kifejtett emberi tevékenységek irányításának egészséges és termékeny ökoszisztémát kell eredményeznie. Általánosan elismert, hogy e szemlélet a legjobban úgy valósítható meg, ha a tengerre hatással bíró valamennyi tevékenységet együttesen kezeljük. Az ökoszisztéma-alapú szemlélet alkotja mind a közös halászati politika, mind a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv⁷ alapját. Mindkét jogi eszköz fokozott következetességre vonatkozó utalásokat foglal magában⁸. A fenntartható halászat biztosítására és a jó környezeti állapot elérésére irányuló végrehajtási folyamatok azonban a gyakorlatban még mindig nagymértékben elkülönülnek, és további erőfeszítéseket igényelnek az Atlanti-óceán térségében.

Az atlanti térségre irányuló stratégiának ezért az alábbi szempontok kidolgozására kell összpontosítania:

- A halászat régóta a gazdaság központi elemét alkotja az Atlanti-óceán mindkét partján. Az Atlanti-óceánon folytatott halászat a mennyiséget tekintve még mindig az uniós halászflootta által kirakodott fogások nagyjából egyharmadát⁹ teszi ki. Az értéket tekintve az EU által importált hal egynegyede Norvégiából és Izlandról származik. A Közös Halászati Politika (KHP) javasolt reformja¹⁰ arra tesz javaslatot, hogy ezekkel az állományokkal a legnagyobb fenntartható hozam elérését biztosító módon gazdálkodjunk, megőrizve az élő vízi erőforrásokból származó árukat és szolgáltatásokat a jelen és a jövő generációi számára is. Jelentős előrelépés történt. Az ENSZ 61/105. és 64/72. számú határozataival összhangban az Atlanti-óceán északi részén illetékes mindkét regionális halászati gazdálkodási szervezet, az Északkelet-atlanti Halászati Bizottság (NEAFC) és az Északnyugat-atlanti Halászati Szervezet (NAFO) megtiltotta egyes halászterületeken a fenékvonóhálós halászatot, nem csupán a mélytengeri halállományok hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása, hanem olyan veszélyeztetett tengeri ökoszisztémák megóvása érdekében is, mint a szivacsok és a korallok. Ennél azonban tovább kell lépni. Az egyes fajokkal való gazdálkodás helyébe a szélesebb értelemben vett ökoszisztémát figyelembe vevő, több fajra kiterjedő hosszú távú terveknek kell lépniük. Az atlanti térségben található tagállamoknak élniük kell a közös halászati politika reformja által megteremtett regionalizációs lehetőségekkel, hogy technikai

⁷ Lásd különösen a HL L 164. szám, 2008.6.25. 19. o., 1. cikk (3) bekezdését: A tengervédelmi stratégiák ökoszisztéma-alapú szemléletet alkalmaznak emberi tevékenységek irányításában

⁸ Lásd a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv (39) és (40) preambulumbekzdését, valamint a KHP-ra vonatkozó rendeletjavaslat (8) preambulumbekzdését és 2. cikkének (4) bekezdését.

⁹ Az Északi-tenger kivételével

¹⁰ COM(2011) 417, A Közös Halászati Politika reformja

intézkedéseket fogadjanak el az Atlanti-óceán térségére vonatkozóan. A Bizottság e tekintetben megfelelő keretet kíván előterjeszteni, amint a KHP reformjáról szóló rendelet elfogadásra kerül.

- Az akvakultúra képes kielégíteni az EU egészséges és fenntartható módon előállított haltermékek iránti keresletét, meghozza a halfogási ágazat által elérhető szint felett. Az Atlanti-óceán tiszta, erős árapály jellemezte part menti vizei lehetőséget nyújtanak e kereslet kielégítésére, a globális piacon a versenyképesség fenntartására és a környezet védelmére. Az atlanti tengerpart mentén azonban a terület szűkössége jelenleg korlátozza az akvakultúra-ágazat terjeszkedését. A kutatások folytatása mellett az új technológiák és az innovatív technikai megoldások lehetővé teszik az iparág számára, hogy a partoktól távolabbra terjeszkedjen, a tér más infrastruktúrákkal, például szélturbinaplatformokkal történő megosztása olyan lehetőség, amelyet mindennemű engedélyezési folyamat esetében a kezdetektől figyelembe kell venni. A stratégiának ezért elő kell segítenie a területrendezést mint az ökoszisztéma-alapú szemlélet Atlanti-óceán térségében való megvalósításának eszközét. E folyamatnak az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos cselekvési tervével összhangban erősítenie kell a tengeri védett területek kohézióját, egymáshoz való kapcsolódását és ellenálló képességét.

Az integrált tengerpolitikáról és a területi együttműködésről szóló uniós jogszabályok már jelenleg is támogatják az Atlanti-óceán térségében a területrendezés és a tengerparti övezetek kezelése terén megvalósuló kísérleti projekteket. Az Európai Bizottság jelenleg vizsgálja e mechanizmusok strukturáltabb megközelítésének lehetőségeit, amelyek az atlanti térségben található tagállamok és érdekelték számára lehetővé teszik az ökoszisztéma-alapú szemlélet megvalósítását.

- Végezetül, az atlanti-óceáni áramlatok változásokat idéznek elő az európai szárazföldi és tengeri ökoszisztémákban. Az Európa éghajlatában végbemenő jövőbeni változások előrejelzése és az e változásokhoz való alkalmazkodás soha nem lesz megvalósítható az Atlanti-óceán folyamatainak jobb megértése nélkül. Ez a kulcsfontosságú tengeri változók figyelésére szolgáló, az űrben és a tengeren telepített, fenntartható megfigyelési rendszerek létrehozását teszi szükségessé. Európai és észak-amerikai partnerek vesznek részt az Argo programban, amelynek keretében már 900 úszó megfigyelő berendezést telepítettek, amelyek folyamatosan nyomon követik az Atlanti-óceán felső rétegének hőmérsékletét és sósságát. A Bizottság szándéka, hogy megvizsgálja ezen óceán-megfigyelő rendszer támogatásának alternatíváit, valamint a partnerekkel együtt előkészítse annak nagyobb mélységekre, valamint biogeokémiai és fizikai paraméterekre való kiterjesztését.

2.2. Európa szénlábnyomának csökkentése

Mint ahogy az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése az EU valamennyi szakpolitikájának szerves részét képezi, a stratégiának az alábbi elemeket kell középpontba állítania:

- Az Atlanti-óceánon erősebb szelek uralkodnak, mint az Európa partjait mosó többi tengeren. Ez nem csupán „tisztá” energiát biztosít, hanem hozzájárulhat a

távoli forrásokból származó fosszilis tüzelőanyagoktól való függés csökkentéséhez is. A szélturbinák szerepelnek az EU stratégiai energiatechnológiai tervében és már a partoktól távolabbra telepítik ¹¹ őket azért, hogy kihasználják az erősebb szeleket és csökkentsék a tájra gyakorolt hatásukat. A tengeri szélerőműparkok atlanti-óceáni bővítése kulcsfontosságú ipari lehetőségeket kínál majd az őket kiszolgáló kikötőknek. 2020-ra az európai tengereken telepített szélerőmű-kapacitás 20 %-a lesz az Atlanti-óceán medencéjében.

- Az Atlanti-óceán erőteljes hullámaiban és erős árapály jelenségeiben rejlő lehetőségeket is ki kell aknázni. Az árapályból származó energia kiszámíthatósága kiegészítheti a szélenergia ingadozó jellegét. A szigetek energiaigényük magas arányát fedezhetik a tengerből. A nagyarányú tengeri megújuló energiatermelő rendszerek sikeres telepítése azonban csak akkor mehet végbe, ha hálózati kapcsolódási pontokat biztosítunk a főbb termelési központok fogyasztási helyekkel való összekötéséhez. Tíz európai ország 2010 decemberében megállapodott egy tengeri villamosenergia-hálózat fejlesztéséről az Északi-tenger térségében. A Bizottság az Európa energetikai infrastruktúráinak megvalósításáról szóló új iránymutatásaiban arra tesz majd javaslatot, hogy az Északi-tengerrel és a Balti-tengerrel együtt az Ír-tengert is foglalják bele az „északi tengereket behálózó tengeri villamosenergia-hálózatba”, amely „energetikai infrastruktúra prioritásnak” fog minősülni. Ez felgyorsítja majd az engedélyek megadásának folyamatát.

A Bizottság végre kívánja hajtani a Tanács felkérését¹², amely az európai energiapolitika és az integrált tengerpolitika közötti szinergiák feltárására irányul annak érdekében, hogy a tengerből, különösen a hullámokból, árapályból, áramlatokból és hőmérsékleti gradiensen alapuló forrásokból nagyobb mennyiségű energia legyen kinyerhető.

- A tengeri szállításban végbemenő változások is hozzájárulnak majd az Atlanti-óceánon a szénlábnyom csökkentéséhez.

A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet égisze alatt tárgyalások folynak a nemzetközi tengeri szállítás során keletkező, üvegházhatást okozó gázkibocsátás csökkentéséről. Az energiahatékonysági tervezési mutató (EEDI) elfogadása csökkenteni fogja a 2013 után épített hajók kibocsátásait. Amellett, hogy kedveznek az energiahatékonyabb hajók építésének, a kibocsátási célértékek az atlanti-óceánon zajló tengeri szállítás útvonalainak tervezését is befolyásolhatják. Az Atlanti-óceánra vonatkozó stratégiának tükröznie kell, hogyan működne az atlanti-óceáni szállítás a tengeri szállítás megnövekedett volumene és alacsonyabb széndioxid-kibocsátás korlátaival mellett.

A teherszállítás közútról tengeri szállításra való áttérítése is csökkenteni fogja a káros gázok kibocsátását. Az EU által a közelmúltban, a közlekedéspolitikáról közzétett fehér könyvvel összhangban folyamatban

¹¹ COM(2008) 768, 2008.11.13.

¹² Általános Ügyek Tanácsa, 2009. november 16.

vannak a vízi szállításnak Európa közlekedési hálózataiba való integrálását célzó intézkedések. Az Atlanti-óceán Európa megakikötői közül egyiknek sem ad otthont, azonban számos jelentős kisebb kikötőnek igen. Az EU „tengeri gyorsforgalmi utak” projektjei már jelentősen hozzájárulnak ehhez a Bilbao és Zeebrugge, a Sines és La Spezia között meglévő, valamint a Gijón és Saint-Nazaire közötti új útvonalnak köszönhetően, amelyet hamarosan korszerűsítének, hogy nagyobb forgalmat tudjon bonyolítani. Útvonalat terveznek Nantes-Saint Nazaire és Vigo között is, amelyet egy későbbi szakaszban kiterjesztenének Le Havre-ig és Algesirasig. 2014-ben egy hajózási útvonal nyílna Brest és Leixões között. Az atlanti regionális hatóságok a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) részeként mérlegelik a multimodális közlekedési folyosók további fejlesztését. A rövid távú tengeri fuvarozás hatékonyságának növelését célzó egyéb EU-intézkedések körébe tartozik az Atlanti-óceánon a „korlátok nélküli európai tengeri szállítási térség”¹³ megvalósítása, valamint a „Kék övezet” kísérleti projekt az adminisztratív terhek, köztük EU-n belüli teherforgalomra vonatkozó vám eljárások csökkentésére. A Bizottság az előrehaladást 2012-ig értékeli. Az Egyesült Államok hajózási hatóságával a tengeri szállításról szóló párbeszéd eredményeképpen 2011-ben együttműködési nyilatkozatot írtunk alá a rövid távú tengeri fuvarozásról. A regionális hatóságok észrevételeinek eredményei, a Bizottság által készített előrehaladási jelentés és más hajózási hatóságokkal folytatott együttműködés tanulságai fogják táplálni az atlanti-óceáni stratégiának a rövid távú tengeri fuvarozás volumenének növelésére irányuló erőfeszítéseit.

2.3. Az Atlanti-óceán fenekén található természeti erőforrások fenntartható kiaknázása

E stratégiának az Atlanti-óceán fenekén található természeti erőforrások fenntartható kiaknázásának fejlesztése érdekében az alábbi szempontokra kell összpontosítania:

- A Bizottság az árupecsételésekkel és a nyersanyagokkal kapcsolatos kihívásokkal való szembenézésről szóló, közelmúltban kiadott közleménye¹⁴ hangsúlyozza, hogy növelni kell Európa természeti kincseire fordított beruházásokat, mindazonáltal biztosítani kell, hogy az ásványi anyagok kitermelése biztonságos feltételek mellett, a természet és a munkaerő tiszteletben tartásával történjék. 2010-ben a Nemzetközi Tengerfenék Hatóság szabályzatot fogadott el a több fémet tartalmazó mélytengeri rögök kutatásáról és feltárásáról¹⁵ és 2011 júliusában engedélyt adott ki a középatlanti hátság északi övezetében található terület kutatására. A Hatósággal jelenleg szerződő vállalkozók erőfeszítései elsősorban kormányzati finanszírozással megvalósuló, hosszú távú geológiai és környezetvédelmi tanulmányozásra irányulnak semmint a kereskedelmi jellegű feltárássra. Az Európa 2020 stratégia kiemelt, Innovatív Unió elnevezésű kezdeményezése¹⁶ keretében a Bizottság által a nyersanyagokkal kapcsolatban tervezett európai partnerség a tengeri

¹³ COM(2009) 10, 2009. január.

¹⁴ COM(2011) 25, 2011. február.

¹⁵ ISBA/6/A/18, melléklet

¹⁶ COM(2010) 546 végleges

nyersanyagokhoz való fenntartható hozzáférés érdekében magában foglalja majd a kutatás és az innováció elősegítését.

- Az Atlanti-óceán mindkét partján található tengerkutatói intézetek megfelelő helyzetben vannak, hogy elmélyítsék arra vonatkozó ismereteinket, hogy az óceán gazdag biológiai sokfélesége – az ökoszisztémában betöltött funkciójának megőrzése mellett – mit nyújthat még az élelmiszer- és üzemanyag-ellátás, valamint a gyógyszergyártás tekintetében. Ezek az intézetek egyre nagyobb mértékben együttműködnek. Az EU öt Atlanti-óceán menti tagállama és más tagállamai, valamint Norvégia és Izland a hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram¹⁷ SEAS-ERA koordinációs intézkedés¹⁸ égisze alatt már együttműködnek, és most készítik elő az „Egészséges és termékeny tengerek és óceánok” elnevezésű új közös programozási kezdeményezést¹⁹ annak érdekében, hogy a munkát megosszák a nemzeti tengerkutatói programok között. Bár eddig a transzatlanti partnerségek kialakítása nehézségekbe ütközött amiatt, hogy a finanszírozási lehetőségek ütemezését össze kellett hangolni, a Bizottság törekedni fog olyan megoldások kidolgozására, amelyek az Atlanti-óceán mindkét oldalán található szervezetek számára lehetővé teszik, hogy hozzájáruljanak a közös projektekhez.
- A múltban nem mindig volt könnyű hozzáférni a kutatóintézetek és más közhatóságok által előállított adatokhoz. „A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020” elnevezésű uniós kezdeményezés²⁰ az üzleti vállalkozásokat és a fajmegőréssel foglalkozó hatóságokat oly módon fogja támogatni, hogy egyetlen hozzáférési pontot biztosít a tengeri medencék szintjén harmonizált tengeri adatokhoz számukra, és ezáltal csökkenti a part menti és partoktól távolabb fekvő infrastruktúrák tervezéséhez, megépítéséhez és üzemeltetéséhez szükséges adatok összegyűjtésének költségeit. A tengerekre vonatkozó adatok elérhetőbbé tétele nem csupán a meglévő üzleti folyamatokat teszi versenyképesebbé, hanem az innovációt is ösztönözni fogja azáltal, hogy az adatokhoz hozzáférést biztosít olyan kutatók és kisvállalkozások számára is, akiknek erre korábban nem volt lehetőségük. A tervek szerint az EU erőfeszítéseivel hozzájárulna olyan, globális szabad hozzáférést szorgalmazó kezdeményezésekhez is, mint a GEBCO²¹ és a OneGeology²². A stratégiának tükröznie kell azon lehetőségeket is, amelyeket e fejlesztések nyitnak meg az Atlanti-óceán térsége számára.

¹⁷ Az EU kutatás- és technológiafejlesztést célzó legfontosabb finanszírozási eszköze
¹⁸ SEAS-era: Az integrált tengerkutatói stratégia és programok felé – <http://www.seas-era.eu>
¹⁹ <http://www.jpi-oceans.eu>

²⁰ A Bizottság közleménye: „A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020 tengermegfigyelés és tengeriadat-kezelés az intelligens és fenntartható növekedés szolgálatában” (COM (2010) 461, 2010.9.8.).

²¹ Az óceánok általános mélységtérképe

²² 2007-ben, a „Föld Nemzetközi Éve” programhoz kapcsolódva a Föld országairól készített kis méretarányú földtani térképekhez minél szabadabb hozzáférés biztosítása érdekében megindított nemzetközi kezdeményezés,

2.4. Reagálás a veszélyekre és vészhelyzetekre

Az EU-nak felkészülnie kell lennie az Atlanti-óceánon jelentkező veszélyekkel és vészhelyzetekkel szemben, legyenek azok akár balesetek, akár természeti katasztrófák vagy bűncselekmény következményei. Az alábbi szempontok prioritásként szerepelnek az Atlanti-óceán térsége számára:

- A tengerbiztonságról szóló fontos jogalkotási intézkedések – amelyek közül a legutóbbi a 2009-ben elfogadott harmadik tengerbiztonsági csomag²³ elfogadása – csökkentette a hajózási balesetek kockázatát. A Bonni és Lisszaboni Megállapodások²⁴ ösztönözték a tagállamok között a koordinációt a tengeri katasztrófákkal szembeni felkészültség és reagálás terén. A Párizsi Memorandum eredményeként évente több mint 24 000 hajót ellenőriznek. Balesetek azonban továbbra is előfordulhatnak, és az atlanti tengerpart továbbra is ki van téve olyan természeti eseményeknek, mint amilyenek a Vendée-t sújtó 2010-es viharok voltak. Az emberi tevékenységek hatásaihoz adódó éghajlatváltozás azt jelenti, hogy múltbeli magatartásunk nem lehet irányadó a jövőre nézve. Váratlan eseményekre mindig számítani kell.

Egy krízishelyzet első órái létfontosságúak, és a helyi hatásokkal járó események esetében is kérni kell a szomszédok segítségét. Még a viharok, földrengések, cunamik, nukleáris balesetek, idegen fajok inváziója vagy olajszennyezések bekövetkezése előtt megfelelő mechanizmusokat kell életbe léptetni. A korai riasztórendszer megköveteli a tenger folyamatos megfigyelését, az információk gyors továbbítását, a katasztrófaelhárítási csapatok tevékenységének összehangolását, valamint a szakértői vélemények mobilizálását. A Bizottság vezeti a megelőzéssel és felkészüléssel kapcsolatos munkát, beleértve a kockázatkezelési politikát²⁵ is, összekapcsolva a veszély- és kockázatfelmérést a döntéshozattal és a határokon átnyúló katasztrófákra vonatkozó forgatókönyvek tervezésének fejlesztésével. Komoly vészhelyzet esetén az EU polgári védelmi mechanizmusa megkönnyíti a tagállamokból és az Európai Tengerbiztonsági Ügynökségtől (EMSA) érkező segítségnyújtás összehangolását és az eszközök helyszínre szállítását. Ehhez hozzájárulhat a globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelési program tengeri alapszolgáltatására épülő pontos tengeri előrejelzés. A megfigyelési program külön előrejelzéseket nyújt az északnyugati homokpadra, valamint az ibériai térségre és a Vizcayai-öböl területére vonatkozóan. Az Atlanti-óceán partvidékének védelméért felelős nemzeti és regionális hatóságoknak, valamint az ott élő embereknek mérlegelniük kell az EU területi együttműködési programjának keretében a készség tesztelésére szolgáló projektek végrehajtását, és tevékeny szerepet kell vállalniuk az EU polgári védelmi mechanizmusában.

- Az Atlanti-óceán a kereskedelem tekintetében létfontosságú Európa számára. Európa ellátási biztonságának teljes mértékben megingathatatatlannak kell lennie, és véget kell vetni az illegális fegyver-, ember- és kábítószer-

²³ A 2009. április 23-i rendelet (HL L 131., 2009.5.28.) és az azt követő, kapcsolódó irányelvek.

²⁴ A Lisszaboni Megállapodás szerint létre kell hozni az Atlanti-óceán északkeleti térségét érintő környezetszennyezési balesetekre való reagálás nemzetközi cselekvési központját (CILPAN).

²⁵ Katasztrófavédelmi kockázatértékelési és -feltérképezési iránymutatás SEC(2010)1626

kereskedelemnek. Az EU és az Egyesült Államok gazdaságai a világ GDP-jének közel felét teszik ki és a világkereskedelem közel egyharmadát adják. 2011 júniusában a két partner megállapodott a szabványok kölcsönös elismeréséről a kereskedelem szabályozási akadályainak csökkentése érdekében, a transzatlanti „mentőkötél” biztonságának garantálása mellett. A többi kulcsfontosságú tengeri útvonalra vonatkozó stratégia értelmében a part menti államokban kapacitást kell kiépíteni. Az igényfelmérés most van folyamatban annak meghatározására, hogy a Stabilitási Eszköz keretében milyen intézkedésekkel lehetne csökkenteni a Guineai-öbölben a kalózkodást, a tengeri fegyveres rablásokat és a túszejtést.

Az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség SafeSeaNet hálózata már biztosítja a hajókról érkező kötelező nyilatkozatok integrációját és átjáróként szolgál a hajók automatikus azonosító rendszere (AIS) által kibocsátott és a parti állomások által fogadott jelekhez. A halászhajókat a hajómegfigyelési rendszer segítségével követik nyomon, a mélytengeri azonosítási és nyomonkövetési rendszer pedig lehetővé teszi az európai partvonalról számított ezer tengeri mérföldön belül valamennyi 300 tonnánál nagyobb utas- és teherszállító hajó megfigyelését. Bizonyítást nyert az is, hogy más technológiákkal²⁶ lehetséges a hajók még ennél is nagyobb távolságról történő nyomon követése. Ugyanakkor az olyan fenyegetések ellen küzdők, mint a csempészet, a jogellenes halászat és az illegális kereskedelem, még mindig nem rendelkeznek hozzáféréssel az információk teljes köréhez, mert a különböző hatóságok közötti adatmegosztási megállapodások még nem teljes mértékben jöttek létre. Az atlanti régiók számára előnyök lesznek majd a folyamatban lévő EU-szintű intézkedések a közös információ-megosztási környezet (CISE) kidolgozásának elősegítése révén, amely az illegális migrációról, valamint a határokon átnyúló bűnözésről szóló információk és a SafeSeaNet rendszerben foglalt információk cseréje érdekében összekapcsolja az olyan rendszereket, mint az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR). Az információk megosztása nem pusztán az EU belső ügye. 2011 szeptemberében például az Egyesült Államok és az Európai Unió megállapodott a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászattal kapcsolatos információk megosztásáról. Az atlanti stratégia középpontjába az információmegosztás előnyeinek legjobb kiaknázását kell állítani.

2.5. Társadalmi integrációt elősegítő növekedés

Bár az atlanti partvonal mentén jelentős különbségek mutatkoznak, sok közösségnek kell szembenéznie a halászati és hajóépítési ágazatokban a foglalkoztatás visszaesésével, a tömegturizmus naposabb éghajlat felé terelődésével, valamint azzal a tendenciával, hogy az idős emberek nyugdíjas éveikre a tengerparti területeket választják lakóhelyül. A kihívás abban rejlik, hogy gondoskodni kell a magas hozzáadott értéket képviselő munkahelyek létrehozásáról a tengerparton, ugyanakkor azt is biztosítani kell, hogy az új gazdaságban állást keresők megfelelő készségekkel rendelkezzenek e munkahelyek betöltéséhez.

²⁶

Például műholdak felhasználásával, amelyek fogadják a hajók automatikus azonosító rendszere által kibocsátott jeleket.

- A képzések, beleértve a tengerkutatók új generációjának képzését²⁷, az átképzés és a szakmai képesítések szélesebb körű kölcsönös elismerésére van szükség a tengerekkel kapcsolatos szakértelem megtartása és a tengeri hivatások vonzerejének helyreállítása érdekében. Szükség van arra, hogy jobban hasznosítsuk a tengeri szakmákból nyugdíjba vonulók tapasztalatát és a fiatalok számára vonzóbbá tegyük a tengerrel összefüggő pályákat. A szociális partnerekkel folytatni kell a halászok és tengerészek munkakörülményeiről folytatott párbeszédet. A Bizottság megkezdte a szakmai képesítések elismeréséről szóló 2005. évi irányelv értékelésével kapcsolatos munkát, amely 2011-ben egy zöld könyvben, míg 2012-ben az irányelv felülvizsgálatában csúcsosodik majd ki. A stratégiának arra kell törekednie, hogy az atlanti-óceáni tengeri iparágaktól érkező észrevételeket is beépítsék ezekbe az erőfeszítésekbe.

Ha a tengeri iparágak az oktatási intézményekkel regionális klasztereket alkotnak, az szakképzett munkaerőt biztosíthat és elősegítheti a munkaerő mobilitását az ágazatok között. Például a bresti tengeri iparág élvezzi a tengerekről szóló oktatást nyújtó és ilyen irányú kutatásokat végző intézmények közelségének előnyeit. Az Ír Tengerkutatói Intézet SmartOcean elnevezésű kezdeményezése pedig multinacionális informatikai vállalatokat, illetve kisvállalkozásokat von be a tengeri iparág számára készülő, nagy értékű termékek fejlesztésébe. Az új hírközlési technológiák beköszöntével lehetővé válik, hogy földrajzilag egymástól távoli helyeken található iparágak és kutatók kritikus tömege virtuális klasztereket hozzon létre. A stratégiának hangsúlyt kell fektetnie az ilyen klaszterek fejlődése ösztönzését kapjon különböző területi együttműködési projektek keretében.

- Az ésszerű mértékű turizmus²⁸ elősegítheti bizonyos atlanti-óceáni part menti területek regenerációját, a minőségi munkahelyek támogatásához azonban arra van szükség, hogy ezek a területek ne csak a nyári időszakban, hanem egész évben vonzzák a turistákat. Az Atlanti-óceán vad természeti szépsége, gazdag biológiai sokfélesége, a tengeri élelmiszereken alapuló hagyományos konyhája és a kelta kultúra mind olyan kincs, amelyet könnyen ki lehet aknázni. A hajózási tevékenységek fontos jövedelemforrást képeznek és minőségi munkahelyeket hoznak létre, ugyanakkor az atlanti partvidéken a kelleténél jóval kevesebb horgonyzóhely van, különösen a nagyméretű, szabadidős célú hajók számára. A tengeri körutazások ágazatának másutt tapasztalható drasztikus növekedése még nem következett be az Atlanti-óceán térségében. Az atlanti-óceáni stratégiának magában kell foglalnia az e téren kínálgató fejlesztési lehetőségeket.

3. AZ EU ESZKÖZEI

A tengerekre fontos hatással bíró és jelentős helyi autonómiát lehetővé tevő uniós jogi aktusok a kiforrottság korai szakaszában vannak és az EU 2014–2020 közötti

²⁷ A tengerek európai napja 2010 elnevezésű rendezvény alkalmával tartott műhelyfoglalkozás: „Az európai fiatal tengerkutatók és -technológusok fóruma felé”: www.eurocean.org/euymast/

²⁸ COM(2010) 352, 2010.06.30.

programozási időszakra vonatkozó pénzügyi eszközei jelenleg kidolgozás alatt állnak. A mostanában, illetve a közeljövőben meghozandó programozási döntések az egész időszakra hatással lesznek. Ezért alapvető fontosságú, hogy az atlanti térség érdekelt szereplői készen álljanak ezen eszközök felhasználására azért, hogy megfeleljenek az e dokumentumban azonosított kihívásoknak. A legfontosabb eszközök a következők:

- a strukturális finanszírozásra vonatkozó közös stratégiai keret, amely az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott célokat és célkitűzéseket kulcsfontosságú intézkedésekre váltja és olyan területekre összpontosít, mint például az energetika és a környezetvédelem. Azonosítani fogja a kiemelt célokkal és a kiemelt kezdeményezésekkel kapcsolatban szükséges, kulcsfontosságú intézkedéseket. A közös stratégiai keret felöleli majd a jelenleg a Kohéziós Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap által lefedett intézkedéseket, továbbá kapcsolódásokat és együttműködési mechanizmusokat határoz meg olyan más uniós eszközökkel, mint a kutatási és innovációs programok, az élethosszig tartó tanulás és a hálózatok;
- Horizont 2020 – kutatási, innovációs és technológiafejlesztési közös stratégiai keret, amely szorosan fog kapcsolódni a nemzeti kutatási programokhoz a kiválóság elősegítése, a társadalmi kihívások kezelése és a versenyképesség fokozása érdekében. A kutatás, a technológiafejlesztés és az innováció fenntartható növekedési lehetőségeket képes létrehozni, amelyek ellensúlyozhatják a hagyományos tengeri iparágak relatív hanyatlását. A folyamatban lévő SEAS-ERA projekt az Atlanti-óceán medencéjére vonatkozóan külön prioritásokat fog kidolgozni, amelyek beemelhetők az új keret munkaprogramjaiba;
- a megreformált közös halászati politika. A Bizottság a regionalizáció és az egyszerűsítés tekintetében is ambiciózus menetrendet javasolt²⁹. Míg a célokra, a célkitűzésekre, a közös minimumszabályokra, az eredményekre és a teljesítési időkorlátokra vonatkozó főbb döntések meghozatalára továbbra is uniós szinten kerül sor, a tagállamok számára mozgásteret kell biztosítani ahhoz, hogy a halászati gazdálkodást érintő egyéb intézkedésekről – a Bizottság felügyelete alatt és az uniós jog maradéktalan betartása mellett – saját hatáskörben döntsenek. Az Atlanti-óceán térségében található tagállamok üdvözölték a jogkörök ezen átruházását, várakozásaik szerint ez olyan halászati gazdálkodáshoz vezet, amely képes gyorsabban és hatékonyabban reagálni a változó ökológiai és gazdasági feltételekre;
- a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv³⁰, amely meghatározza a tengeri környezet jó környezeti állapotának legkésőbb 2020-ig történő elérésének vagy fenntartásának keretét. A jó környezeti állapotot a tengeri régiók szintjén kell elérni³¹, ezért a jó környezeti állapot meghatározása,

²⁹ COM(2011) 417.

³⁰ A 2008. június 17-i 2008/56/EK irányelv.

³¹ A 4. cikk értelmében az Atlanti-óceán északkeleti térsége az alábbi alrégiókra osztható: (i) Északi-tenger, beleértve a Kattegatot és a La Manche-csatornát; (ii) Kelta-tenger; (iii) Vizcayai-öböl és az

figyelemmel kísérése és értékelése során a part menti államoknak együtt kell működniük;

- a tengerpolitika tengeri felügyelethez, tengeri ismeretekhez és a tengeri területrendezéshez kapcsolódó kiemelt kezdeményezések, amelyek az EU szintjén kötelező rendelkezéseket határoznak meg, de magukban foglalnak majd az Atlanti-óceán térségére vonatkozó specifikus intézkedéseket is. A tengerről meglévő ismeretek javításának folyamata magában foglal például külön „ellenőrzési pontokat” a Vizcayai-öblöt, a Kelta-tengert, az ibériai partvonalat és Makaronéziát érintő tengermegfigyelési programokban meglévő hézagok, párhuzamosságok és prioritások meghatározása érdekében;
- külpolitikai eszközök, mint például az EFA (Európai Fejlesztési Alap) és az EU kritikus tengeri útvonalakra vonatkozó programja – amelynek célja, hogy a harmadik országokat bevonja az atlanti-óceáni hajózás védelmébe –, valamint az atlanti térségben található partnerekkel (az IMO-n keresztül) folytatott nemzetközi és kétoldalú párbeszéd révén;
- ezen belül a stratégiai és programjavaslatokban meg kell határozni a kutatások, kísérleti projektek, párbeszéd, partnerségek és beruházások prioritásait, hogy azok az atlanti-óceáni térség szempontjából a leghatékonyabb intézkedéscsomagot eredményezzék.

4. A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA

Az Atlanti-óceánra vonatkozó stratégia nem lesz működőképes, ha csupán az EU intézményei hoznak intézkedéseket. Elkötelezettséget igényel a tagállamok, régiók, helyi hatóságok és a magánipar, valamint a tanácsadó testületek („agytrösztök”) részéről is. Az Atlanti-óceán térségére vonatkozó stratégia kidolgozása ezért az alábbi módszertanon alapul:

- az intézkedések megtervezése és végrehajtása során az atlanti térségben található tagállamok, régiók és más érdekelt felek aktív elkötelezettségére és kezdeményezésére való építés, beleértve a helyi akciócsoportok közreműködését is. Ezek állami és magánpartnerekből álló csoportok, amelyek egyedi támogatást kapnak az Európai Halászati Alapból és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az EU által finanszírozandó beruházások meghatározására. Ez az önerőre építő, alulról felfelé építkező megközelítés módot adott a helyi közösségeknek új gazdasági tevékenységek olyan területeken történő fejlesztésére, ahol a hagyományos lehetőségek hanyatlóban vannak, és e folyamatnak a 2013 utáni strukturális finanszírozás során is folytatódnia kell;
- a nemzetközi együttműködés elősegítése olyan kérdésekben, mint a megfigyelés, adatmegosztás, tengeri felmérések, kutatás, a hajók kibocsátásának és a hajókból származó környezetszennyezés csökkentése,

ibériai partvonal; (iv) az Atlanti-óceánon a makaronéziai biogeográfiai régió, amely az Azori-szigeteket, Madeirát és a Kanári-szigeteket övező vizeket foglalja magában.

biztonságos hajózás, kikötőbiztonság, továbbá a kalózkodás, valamint a jogellenes, szabályozatlan és nem bejelentett halászat elleni küzdelem;

- a stratégiára vonatkozó cselekvési terv elfogadása 2013 végéig, jelezve a támogatásra ajánlott egyedi projekteket és intézkedéseket;
- a stratégia végrehajtását célzó, a jelenlegi struktúrákra építő „intelligens irányítás” megvalósítása.

A stratégia végrehajtásának eszközei a következők:

- megerősített együttműködés – értekezletek, konferenciák, műhelyfoglalkozások, online tanácskozási és információs oldalak;
- célzott fellépések az olyan meglévő megállapodások és struktúrák keretében, mint például az OSPAR-egyezmény, a regionális halászati szervezetek és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet;
- az EU finanszírozási eszközeinek és jogi aktusainak a 3. pontban meghatározott stratégiai ötvözése az atlanti-óceáni térségre vonatkozó célkitűzések elérése érdekében.

Első lépésként Atlanti Fórumot hozunk létre, amely a tagállamok, a Parlament, a regionális hatóságok, a civil társadalom, valamint a meglévő és kialakulóban lévő iparágak számára lehetővé teszi a munkában való részvételt. A Fórum keretében műhelyfoglalkozásokat is tartunk, amelyek központi témái a fent vázolt kihívások és lehetőségek lesznek, valamint egy agytrösztöt is felállítunk azzal a céllal, hogy megoldásokat javasoljon a célkitűzések eléréséhez. A tervek szerint a Fórum 2012-ben kezdi meg munkáját, majd 2013-ban feloszlik.